

Preživio je Bleiburg i Križni put

FRA DIDAK ĆORIĆ

(1909. – 1989.)

Uhićivali su ga, ali ga nisu slomili

► Piše: fra Ante Marić

Fra Didak Ćorić jedan je od preživjelih profesora s popisa zadnjeg profesorskog zbora školske god. 1943./44. Franjevačke klasične gimnazije na Širokom Brijegu, koji je izbjegao jugokomunistički pokolj. Slijedi životopis toga hercegovačkoga franjevca s osnovnim životnim podatcima i njegovu djelovanju.

Rođen je u Lipnu 13. travnja 1909. Roditelji su mu Ante i Matija, r. Raspudić. Na krštenju je dobio ime Jure. Osnovnu je školu završio na Čerinu 1921. Te je iste godine, položivši prijamni ispit početkom srpnja, došao u sjemenište i gimnaziju na Širokom Brijegu.

Školovanje na Širokom Brijegu i novicijat na Humcu

Školske god. 1921./22. fra Didak je u I. razredu u Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji na Širokom Brijegu. To je bilo jedno jako teško razdoblje na toj ustanovi. Velikosrpska diktatura preobučena u jugoslavenstvo zatirala je sve što nije srpsko. Na osobit su način bile na udaru konfesionalne hrvatske škole, pa tako i širokobriješka gimnazija. No hercegovački su franjevci sve činili da ju sačuvaju i učine što boljom. Na zahtjev provincijalne uprave Franjevačka velika gimnazija 25. rujna 1921. (ur. br. 111./21.) šalje u Mostar popis svih đaka: »(...) po naređenju toga starešinstva od 1. rujna 1921., br. 438. dostavlja se imenik svih upisanih djaka u ovu gimnaziju, napose internista, a napose externista.¹

I. Razred:

Internisti:

1. Brkić Šimun iz Rasna
2. Ćorić Jure iz Lipna
3. Glavaš Andrija iz Drinovaca
4. Grbavac Ante iz Veljaka

5. Jelić Frano iz Širokog Brijega
6. Kožul Mirko iz Širokog Brijega
7. Miletić Petar iz Čerina
8. Moro Petar iz Dubrava
9. Pehar Mate iz Gradnića
10. Primorac Franjo iz Širokog Brijega
11. Rebac Mirko iz Čapljine

¹ SP SV 55., folija 123. – 124. Popis đaka vlastoručno je potpisao ravnatelj dr. fra Mate Čturić.

12. Stojić Ivan iz Čerina
13. Vasilj Dane iz Međugorja
14. Zovko Ivan iz Širokog Brijega
Externisti:
1. Bušić Rudolf iz Drvara u Bosni
2. Čović Filip iz Ljutog Doca
3. Čović Mirko iz Ljutog Doca
4. Čuljak Marijan iz Drežnice
5. Čutuk Marijan iz Ružića
6. Vergada grof Franjo iz Zadra
7. Dragičević Nikola iz Dalmacije
8. Grabovac Anton iz Širokog Brijega
9. Heller Feniks iz Konjica
10. Jelavić Srećko iz Mamića
11. Kovač Franjo iz Posušja
13. Lasić Petar iz Širokog Brijega
14. Martinac Jozo iz Dalmacije
15. Martinac Jure iz Dalmacije
16. Penavić Rade iz Širokog Brijega
17. Primorac Tadija iz Čapljine
18. Rakić Mirko iz Dalmacije
19. Raoz Jozo iz Dalmacije
20. Raoz Grgo iz Dalmacije
21. Roglić Ivan iz Dalmacije
22. Skoko Stjepan iz Širokog Brijega
23. Žderlo Ivan iz Dalmacije
24. Musulin Nikola iz Dalmacije.«²

U ovom I. razredu te školske god. svi su sjemeništarci (internisti) iz Hercegovine, dakle s područja Hercegovačke franjevačke provincije, a eksternisti, đaci koji će se pripravljeni kroz studij za svjetovna zvanja, i iz drugih su krajeva ondašnje Jugoslavije: Drvar (Bosna), Zadar, Dalmacija – 9 učenika. Od njih 23, njih 11 je izvan Hercegovine. Ravnatelj je dao popis samo prvih šest razreda, jer su u VII. i VIII. razredu bili bogoslovi.

Budući da su jugokomunisti 1947. spalili gimnazijski arhiv, školovanje se može pratiti samo sporadično uz pomoć očuvanih dokumenata. Tako ćemo Juru susresti drugi put tek školske god. 1925./26. u Ljetopisu gimnazije:

»Dana 16. (1926. m. o.) nema predavanja radi ekspozicije. Dode provincijal i tajnik. Đaci internisti priredili zabavu, a program ovaj:

1. Proslov, A. Mandić

Kao đak odlikovao se bistrinom uma. Bio je sklon javnom nastupu te beletristici i općenito književnosti. Znao je zbog toga zaraditi i određene nagrade.

2. Marseljezu udaraju tambure
3. Hrvat pod otvorenim nebom (Vraz), dekl. Šilić
4. Poputnica hrv. doma (Zajc), četveroglasno pjeva zbor
5. Dva od pučkog ustanka – Dialog – izvode J. Ćorić i Radišić

6. Junak iz Like – udaraju tambure

7. Oda poderanoj cipeli (Cidić), deklam. F. Nevistić

II. dio

Začarano blago igra u 1. činu – igraju đaci. Iza toga "Luka sreće".

Zabava uglavnom zadovoljava.

Provincijal je došao u vizitu pa smo ga primili službeno.«³

Jure Ćorić je u V. razredu, i zacijelo dobro uči jer sudjeluje u đačkim akademijama. Iza njega je već mala matura koja se polagala nakon niže gimnazije – IV. razreda gimnazije. Juru ponovno susrećemo u Ljetopisu gimnazije sljedeće 1926./27. školske god.

»Dana 4. oktobra (1926. m. o.) proslavljena 700. godiš. smrti sv. Franje. Sudjelovale župe Kočerinska, rašanjnska, izbička i gradnička. Navečer naši pitomci priredili akademiju s koncertom:

I.

1. Proslov. 2. Sv. Franjo: Bratu suncu deklamovao Musa. 3. Sattucer "Magnificabitur" pjeva zbor. 4. Fran Binički: Glasnik kralja velikoga dekl. Ćorić. 5. The Pelicon: svira tambur. zbor. 6. Škarica: Kaluđer dekl. Nevistić

II.

1. Ševa crtica govori Bilić. 2. T. Alaupović: 1209 – 1909. deklam. Šilić. 3. "Tri hljeba u ruci Božjoj", igrokaz u jednom činu. 4. Živa slika (oružje).«⁴

Jure Ćorić nakon svršetka te školske god. sa svojim kolegama ide na Humac na oblačenje. Oblačenje je bilo na Petrovdan 29. lipnja 1927. Obukao ih je fra Lujo Burbalo, provincijal. »Jure Ćorić, sin Ante i Matije r. Raspudić, rođen u Lipnu 13. 4. 1909. – fra Didak.«⁵ Gimnazijalac i sjemeništarac Jure postaje fratar fra Didak Ćorić.

Školske god. 1928./29. fra Didak Ćorić ponovno je na Širokom Brijegu, sada kao bogoslov, u VII. razredu. »Politička situacija u Kraljevini SHS vrlo je složena. Prevlast srpskog naroda u odnosu na druga dva, a osobito na račun Hrvata, prelazila je sve mjere političkog propisa i

² fra Ante Marić, *Franjevačka klasična gimnazija na Širokom Brijegu, II.*, Franjevačka knjižnica, Mostar, 2011., str. 60. U popisu I. razreda fra Mate ravnatelj je preskočio broj »12«, pa je jedan eksternist »više«.

³ *Isto*, str. 202.

⁴ *Isto*, str. 256.

⁵ Robert Jolić, *Novicijat hercegovačkih franjevaca*, Franjevačka knjižnica, Mostar, 2009., str. 150. S fra Didakom su se još obukli: fra Radoslav Glavaš ml., fra Tadija Kožul, fra Srećko Stojić i fra Marinko Kovač.

ponašanja te se pretvorila u teroristički čin kada je u jugoslavenskoj skupštini u Beogradu pucano na hrvatske zastupnike pri čemu je smrtno stradao Stjepan Radić. Proglašena je diktatura.«⁶ U tom je ozračju diktature i želje vlasti da je »reduciraju« kao vjersku školu, i Gimnazija, i učenje i učenici u Sjemeništu i Konviktu za vanjske đake.

Školske god. 1929./30. fra Didak je u VIII. razredu i veliki maturant. U sjedničkom katalogu za školsku god. 1929./30. s fra Didakom su u razredu još fra Ljubomir Čuvalo, fra Radoslav Glavaš, fra Tadija Kožul i fra Stjepan Naletilić.⁷ Profesori su im sljedeći: fra Vojislav Mikulić – vjeronauk, fra Oton Knezović – hrvatski, fra Krešimir Pandžić – latinski, fra Arhandeo Nuić – grčki, fra Svetozar Petric – francuski, fra Fabijan Paponja – zemljopis i povijest, fra Radoslav Vukšić – matematika, fizika, filozofijska propedeutika. Prema izvješću za I. semestar fra Didak je ovako ocijenjen te školske god. 1929./30.: vladanje 4, vjeronauk 5, latinski 4, grčki 4, zemljopis 5, povijest 5, matematika 4, fizika 4, filozofijska propedeutika 4, francuski 4, gimnastika 4. Obrazac sjedničkoga kataloga za sve razrede odaslan je Provincijalatu u Mostar.⁸

Ljetopis Gimnazije pamti jedan lijep događaj iz fra Didakovih gimnazijskih dana:

»18. VII. (1929. m. o.) ujutro rev. Bekavac dao đacima za zelenje 1.000- din.; jednu nagradu od 5 zlatnih dolara kleriku (od 6 ih: Ćorić, Glavaš, Kožul, Čuvalo, Naletilić i Matijević), koji do konca ferija najbolje nauči Martića, osobito Luku Vukalovića, drugu nagradu za sve đake, koji do Božića najbolje nauči isto Martića. Ako više đaka dobro nauči, rekao je, neka mu se i to javi pa bi valjda još i druge nadario.«⁹

»6. X. (1929. m. o.) u nedjelju večer prijavio se za natječajni ispit iz Martićevih djela, napose "Luke Vukalovića", između 6 klerika, koji su imali pravo da se natječu za nagradu od 5 zlatnih dolara (Bosiljko Bekavac ostavio) jedini fra Didak Ćorić: Recitirao je iz I. pjevanja Luke Vukalovića "Hajdukovanje" blizu 300 stihova (do "tako dvije boravile druge" –) i cijelo pjevanje "Grobovi". Dakle, oko 500 stihova. Znao je pričati sadržaj cijelog Vukalovića. Ispitni odbor bio: Direktor, o. Oton, Placid i Svetozar.«¹⁰ Očita je fra Didakova sklonost i javnom

nastupu, što se vidjelo iz ljetopisa kroz godine koje su prošle, kao i sklonost beletristici i književnosti uopće.

Viši tečajni ispit – velika matura

»Uoči samog ispita konačno se saznalo da će ispitnom odboru za malu i veliku maturu predsjedati državni izaslanik Đorđe Vasković koji nije dopustio da se istodobno polažu obje mature kako bi mogao osobno nazočiti i pismenim i usmenim ispitima.«¹¹ Stoga su ispiti trajali veoma dugo, od 14. do 26. lipnja 1930. Nakon što je završio nadgledanje nad malom maturom, Đorđe Vasković je dopustio da započne velika matura.

»Pismeni rad iz hrvatskog jezika održan je 20. VI., iz latinskog sutradan 21. VI., a 22. VI., u nedjelju, pisao se rad iz francuskog jezika. Uslijedio je dan predaha za učenike i da bi se pregledali pismeni radovi. S usmenim ispitivanjem nastavljeno je 24. VI. U prijedopnevnim satima ispitani su: fra Ljubomir Čuvalo, fra Didak Ćorić, fra Radoslav Glavaš, fra Tadija Kožul, a poslije podne Kutleša, vanjski đak, i fra Stjepan Naletilić. Sutradan, 25. VI. od 8 do 10 sati ispitivani su vanjski đaci Penavić i Reinalo, a 26. VI. do 9 sati ispisane su i potpisane maturalne svjedodžbe nakon čega su podijeljene maturantima.«¹²

Prekrasno je čitati gimnazijski *Ljetopis* u kojem ravnatelj ispisuje tijekom velike i male mature te poteškoće s kojima se susreću i gimnazijska uprava i uprava Provincije.

»12. 6. (1930. m. o.) dobijem službeni dopis: Đoko Kovačević izaslanik za maturu. Pred podne na telefon ga dozvao i on mi veli, da sam ne može doći, odrekao se i dobit ćemo g. Đorđa Vaskovića. – Iza podne fra Branko i fra Svetozar otišli s glazbom na Humac.

13. 6. ujutro došao brzojav od Vaskovića, dolazi iza podne (telegram poslan 12. 6. u 12 sati, stigao u 5²⁰ popodne.) Na sv. Antu dobijem drugi brzojav od Đoke Kovačevića: javlja da je izaslanik Đ. Vasković i dolazi na sv. Antu (poslan u 5 popodne, stigao sutra u 8³⁰). Opet novi brzojav od Đoke: je li gimnazija imala pravo javnosti 1920/21. – Ja telegrafirao u Mostar u samostan, nek u 3 popodne netko dočeka na stanici g. Vaskovića i otpremi ga na Brijeg.

Starojugoslavenske su vlasti budno pazile na Franjevačku klasičnu gimnaziju na Širokom Brijegu nastojeći ju uhvatiti u nedopuštenim djelatnostima. Naravno da nisu uspijevali, a to ih je samo još više tjeralo na uspješan rad.

⁶ fra A. Marić, *Franjevačka klasična gimnazija na Širokom Brijegu, II.*, str. 388.

⁷ *Isto*, str. 413.

⁸ SP SV 84, folije 105. – 138.

⁹ *Isto*, str. 458. – 459.

¹⁰ *Isto*, str. 460.

¹¹ *Isto*, str. 421.

¹² *Isto*, str. 422.

13. 6. u 4 ½ sata popodne stigao g. Vasković s fra Urbanom. Iste večeri nije držao sjednice, šetali. Fra Svetozar i Arkandeo autom kasno se vratili s Humca. –

14. 6. u 7 ½ sjednica za hrvatske zadaće od male mature. Taj dan pisane samo ove zadaće: “Čovjekove dužnosti”. Inače ove subote nije se ništa dalje radilo ni iza podne.

Nikako se nije dao slomiti da paralelno radi mala i velika matura. Htio svuda da sam prisustvuje.

15. 6. nedjelja pauza. Pregledanje zadaća pismenih. Svi pripušteni na usmeni ispit.

16. 6. usmeni ispit iz hrv.

17. 6. (usmeni ispit iz) matematike.

18. 6. (usmeni ispit iz) latinskog

19. 6. (usmeni ispit iz) povijest i zemljopis (Brašančevo: od 7 – 12 sati rađeno). U 12 sati javljen rezultat. Od 20 kandidata 17 ih prošlo: odbijeni za 3 mjeseca: 1) Medić, 2) Šušnjar, 3) Tomas. Tomas na latinskom ispitu imao u Cesaru iznad lat. teksta hrvatski pisan prijevod, zatekao ga i otkrio Vasković. (Direktor to popodne 18. 6. u srijedu, nije bio prisutan, ostao u razgovoru s drom Simonovićem sve do blizu 7.)

19. 6. na Brašančevo u 2 popodne fotografirali se mali maturanti i komisija. Nisu bili prisutni od nastavnika fra Augustin Zubac, mjesto njega fra Vojislav, od đaka Jurčević i Škrobo (otišli na rijeku Lišticu da peru noge.)

20. 6. pismene radnje iz hrvatskog, velika matura.

21. 6. (pismena radnja iz) latin.

22. 6. (nedjelja) (pismena radnja iz) francuskog.

23. 6. pauza. Pregledanje pism. radnja. Pisanje tema na 50 listića.

24. 6. Usmena vel matura. Dopodne: 1) Čuvalo, 2) Ćorić, 3) Glavaš, 4) Kožul. Popodne: 1. Kutleša, 2) Nalletić.

25. 6. od 8 do 10 ispitani: 1) Penavić, 2) Reinalo. 25. 6. dolazio Reinalov otac.

26. 6. do 9 sati potpisale komisije maturalne svjedodžbe i autom se odvezao u Mostar izaslanik g. Đ. Vasković, s njim direktor, fra Augustin, Placid i fra Svetozar. U Mostaru navratili se u provincijala. Otišli na posjet Kondiću Vasković, direktor i fra Placid. Na ručak se vratili u manastir. U 3 sata Vasković otišao s autom “Drine” u Sarajevo.¹³

Studij teologije

Nakon što je maturirao, sa svojim je kolegama započeo studij teologije u Franjevačkom samostanu sv. Petra i Pavla u Mostaru na Franjevačkoj bogosloviji Hercego-

vačke franjevačke provincije. »Školske 1930/31. godine upisan je u Katalog Franjevačke teologije u Mostaru (f. 55, br. 11) i tada je završio prvu, šk. 1931/32. g. drugu godinu studija. Šk. 1932/33. g. sem. V. i VI. završio je na Teol. Fakultetu u Lille (Francuska). Ovaj Rektorat mu je priznao semestre i nostrificirao ih. Mostar, 17. IX. 1941. Dr. R. Šilić i pečat. Za šk. 1933/34. g. je upisano: Sem. VII. VIII. završio na Teol. Fakultetu u Lille (Francuska) Ovaj Rektorat mu je semestre priznao i nostrificirao te ga pripustio diplomskom ispitu. Diplomski ispit i jurisdikcijski položio 10. X. 1934. s uspjehom vrlo dobar (2). Arhiv Prov. 1460/34. Mostar, 17. IX. 1941.. Dr. R. Šilić i pečat. /LC. I., br. 149, f. 66, br. 8/.¹⁴

Redovnički i crkveni redovi

U franjevački red primio ga je, kako smo već naglasili, provincijal fra Lujo Bubalo na Humcu 29. lipnja 1927. Prve privremene zavjete nakon godinu dana položio je na istom mjestu pred provincijalom fra Dominikom Mandićem. Svečane doživotne zavjete polaže u Mostaru 3. srpnja 1931. Za vrijeme nastavka svoga studija bogoslovije u Lilleu za svećenika ga je zaredio kardinal Lienard 10. lipnja 1933. U Lilleu je dan kasnije, 11. lipnja 1931., slavio svoju mladu misu.

Djelatnost u Provinciji i poslijediplomski studij

Nakon svršetka studija i ređenja za svećenika, fra Didak se vraća u Provinciju i određen je za duhovnog pomoćnika i katehetu u župi sv. Petra i Pavla u Mostaru od 1934. do 1936. Kroz to je vrijeme služio i vojni rok u Petrovaradinu i Subotici 1935. Provincija ga šalje u Krakow na studij slavistike. Završava ga s uspjehom od 1936. do 1941., a diplomira u Zagrebu. »Diplomske ispite završili su na sveučilištu u Zagrebu: o. Didak Ćorić za hrvatski jezik 30. VI. i o. Tadija Kožul za klasične jezike 9. X. 1941.«¹⁵

Profesor na Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji na Širokom Brijegu

Fra Didak se pojavljuje u ispitnom odboru Nižeg tečajnog ispita koji je održan 15. lipnja 1936. »Niži tečajni ispit održan je od 8. do 15. lipnja 1936. u nazočnosti ministarskog izaslanika. Ispitni odbor: predsjednik: o. fra Dominik dr. Mandić, ravnatelj gimnazije članovi:

¹³ Isto, str. 470. – 471.

¹⁴ Pavao Knezović, *Studij bogoslovije u Hercegovačkoj franjevačkoj provinciji 1860. – 1945.*, Franjevačka knjižnica, Mostar, 2012., str. 829. – 830.

¹⁵ *Hercegovina franciscana*, V, Mostar, 1942., str. 37.

- za narodni jezik, o fra Didak Ćorić, suplent
- za latinski jezik o. fra Krešimir dr. Pandžić, profesor
- za povijest i zemljopis, o fra Fabijan Paponja profesor
- za matematiku, o. fra Rade dr. Vukšić, profesor.«¹⁶

Ovo se dogodilo u razdoblju čim se fra Didak nakon studija vratio u Hercegovinu. Tek nakon svršetka studija slavistike, fra Didak je određen za profesora na Franjevačku klasičnu gimnaziju na Širokom Brijegu. O tome čitamo u Ljetopisu Gimnazije.

»14 V (1940. m. o.) bio je glavni trogodišnji sastanak starješinstva Franjevačke provincije u Mostaru, na kojima je izabran za provincijala m. p. o. prof. dr. K. Pandžić, nastavnik ove škole, a za provincijske vijećnike prof. dr. A. Nuić i prof. dr. F. Paponja, nastavnici ove škole. Za nove nastavnike u slijedećoj školskoj godini imenovani su prof. dr. M. Čuturić, Adamčik fra Bruno i Ćorić fra Didak.«¹⁷

Kao župnik u Posušju 1964. Slijeva nadesno: fra Andrija Šoljić, fra Didak Ćorić, fra Vilim Primorac i fra Kamilo Milas

Popis nastavnika u školskoj god. 1941./1942. donosi fra Didaka Ćorića na 18. mjestu. On je suplent za hrvatski jezik (pod a.) i njemački (pod b.). Hrvatski jezik predaje II.a i II.b razredu osam sati tjedno, V. razredu četiri i VI. razredu četiri sata tjedno. Ukupno tjedno ima 16 sati. Razrednik je II.b razredu i knjižničar učeničke knjižnice. Državnim odobrenjem br. 15.423/1940. od 28. veljače 1940. može predavati na Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji na Širokom Brijegu.¹⁸ Proforski je zbor u odnosu na prošlu godinu doživio izmjena, a jedna je od njih i dolazak fra Didaka Ćorića. »Odlukom Odjela za sred-

nje škole Ministarstva prosvjete u Zagrebu (br. 46.966-1941.) od 26. rujna 1941., a na prijedlog starješinstva Franjevačke provincije u Hercegovini (br. 290/41) od 29. svibnja 1941. određuje se fra Didaka Ćorića za suplenta na ovoj školi (Gimnaziji na Širokom Brijegu! m. o.).«¹⁹

Jedan službeni dopis Franjevačke klasične gimnazije Široki Brijeg (br. 30-1942.) ravnatelja fra Radoslava Vukšića 21. siječnja (1942. m. o.) izvješćuje Provincijalat u Mostaru što je fra Didak na studiju položio: »1/ O. fra D. Ćorić studirao XV. Grupu nauka i položio pod: A/ Historiju jugoslovenskih književnosti 21. i 24. lipnja 1941. B/ Hrvatski jezik sa staroslavenskim 8. i 12. veljače 1940. C/ Narodnu historiju, francuski i poljski jezik 23. – 30. lipnja 1938.«²⁰

Gimnazijske zgrade zauzimaju vojnici te je nastava otežana. Široki se Brijeg ni kriv ni dužan našao usred bojišnice. Nema dovoljno hrane za profesore, čak i samostan zbog čega su fratri primorani tražiti hranu na sve strane.

»Prehrana naših naukovni zavoda u god. 1943.

Bila je velika poteškoća za prehranu sjemeništa i konvikta na Š. Brijegu, bogoslovije u Mostaru i noviciata na Humcu. Prehranu čaka nastojali smo, kako je na drugom mjestu spomenuto, osigurati na taj način, da đački roditelji doprinesu u naravi. Za to su se roditelji naših đaka spremno odazvali.

Druge zavode morali smo opskrbiti izvana. U tu je svrhu m. p. o. Provincijal poslao upravitelja đačkog konvikta o. dra F. Paponju u Zagreb, da izposluje odobrenje za nabavu i dovoz hrane. Na putu se je zadržao skoro dva puna mjeseca. Nešto je hrane odobreno, ali se nije mogla dopremiti radi prometnih smetnja. Tako nas i dalje prate poteškoće u pitanju prehrane zavoda. O. F. Paponji pomagali su pp. Oo. Fra M. Čuić i fra D. Ćorić, koji je 11. XII. ponovo poslan u Zagreb, da požuri odobrene namirnice. Povratio se je 24. XII. u Mostar.«²¹ Iz svega razabiremo da je u tome i fra Didak bio izravno angažiran.

U školskoj god. 1942./43. fra Didak je suplent za hrvatski i njemački, već je drugu godinu na zavodu. Hrvatski predaje III.a i III.b osam sati, VI. razredu četiri sata i VII. razredu četiri sata. Ukupno je to tjedno 16 sati. Razrednik je III.b razredu i knjižničar učeničke knjižnice. Državno odobrenje za rad u školi je br. 46.966-1941. od 26. IX. 19431.²²

Arhiv Provincije čuva dopise upućene pojedinim profesorima koji su raspoređeni na druge službe i dužnosti.

¹⁶ fra Ante Marić, *Franjevačka klasična gimnazija na Širokom Brijegu, III.*, Mostar, str. 32.

¹⁷ *Isto*, str. 249.

¹⁸ *Isto*, str. 289.

¹⁹ *Isto*, str. 290.

²⁰ *Isto*, str. 290.

²¹ *Isto*, str. 326. – 327.

²² *Isto*, str. 330.

Ravnatelj Franjevačke klasične gimnazije Široki Brijeg 16. kolovoza 1943. pod službenim brojem 615/1943. piše Provincijalatu da se fra Didak Ćorić, koji je u Zagrebu, vrati u gimnaziju »... jer će se u našoj Gimnaziji na Širokom Brijegu obaviti popravni izpit 3. rujna 1943.«²³

Provincijal odgovara ravnateljstvu Franjevačke klasične gimnazije Široki Brijeg 19. kolovoza 1943. službenim dopisom 544/43.: »U istinu je u Zagrebu p. o. fra Didak Ćorić, nastavnik naše gimnazije sa znanjem i privolom provincijalnog starešinstva. On je angažiran u radu oko prehrane članova Provincije. Kratak je rok do 3. IX. 1943., stoga Vas molimo, da se kakogod prometnete i bez njega, jer ga ne možemo zamieniti s drugim, koji bi jednako kao i on bio zgodan za posao svršavanja posala u Zagrebu za postići sve potrebne izprave u svrhu opskrbe provincije. On je početnik i svaki drugi profesor moći (će) ga zamieniti.«²⁴

Školska god. 1943./44. posljednja je održana na Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji na Širokom Brijegu. U tabličnom prikazu posljednjeg rasporeda profesora za školsku god. 1943./44. fra Didak je na mjestu broj 14. On je suplent za hrvatski i njemački. Treću je već godinu gimnazijski profesor, a hrvatski predaje IV.a i IV.b osam sati, VII. četiri sata i VIII. četiri sata. Ukupno tjedno 16 sati. Razrednik je IV.b razredu i knjižničar učeničke knjižnice. Broj državnog odobrenja za rad u školi već mu je naveden u prošlogodišnjem rasporedu.²⁵

Na ispitu zrelosti 1944. fratri nisu mogli ni slutiti da bi to mogao biti zadnji ispit zrelosti na Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji na Širokom Brijegu. Prvi je ispit zrelosti s pravom javnosti bio 13. rujna 1918. Za ispit zrelosti u ovoj 1943./44. školskoj god. prijavili su se učenici VIII. razreda na čelu s razrednikom fra Markom Dragičevićem:

1. Antić, Mile
2. Artuković, Jerko
3. Franceschi, Ante
4. Knezović, Andrija (fra Venancije)
5. Lončar, Jerko (fra Umberto)
6. Markotić, Ante
7. Petrović, Berislav (fra Julijan)
8. Šaravanja Marko
9. Tadić Davor

²³ Isto, str. 364.

²⁴ Isto, str. 364.

²⁵ Isto, str. 374.

²⁶ Isto, str. 393. – 394.

²⁷ Isto, str. 394.

10. Tomić Franjo

11. Trutin, Stjepan.

Odlukom Odjela za srednju nastavu Ministarstva narodne prosvjete u Zagrebu (br. 34.392-1944.) od 15. lipnja 1944. povjerenikom za ispit zrelosti u ljetnom roku 1944. imenovan je Josip Babić, upravitelj učiteljske škole u Mostaru. Povjerenik je prvu sjednicu sazvaio 7. srpnja 1944. kada je prema čl. 6. Pravila o polaganju ispita zrelosti sastavljeno i ispitno povjerenstvo:

- predsjednik, J. Babić, povjerenik Ministarstva
- dopredsjednik, dr. fra Radoslav Vukšić, ravnatelj gimnazije
- članovi ispitivači:
- suplent fra Didak Ćorić, hrvatski jezik
- profesor dr. fra Krešimir Pandžić, njemački jezik
- profesor dr. fra Marko Dragičević, latinski jezik
- profesor dr. fra Fabijan Paponja, povijest i zemljopis.²⁶

Na koncu je zadnja matura na Širokom Brijegu završila 14. srpnja 1944. »Pismene su zadatke pregledali predmetni profesori s još dvojicom profesora ispitivača

nakon čega je održana sjednica ispitnog povjerenstva na kojoj je donesena konačna odluka o ocjenama pismenih uradaka. Potom je ravnatelj škole iznio tablični prikaz godišnjih ocjena iz matematike i kemije u VII. razredu te prirodopisa u V., VI. i VII. razredu. Nakon što su ocjene unesene u matični zapisnik svakog pripravnika, povjerenik je sazvaio ispitnike. Pripravnik Stjepan Trutin je na temelju ocjena oslobođen polaganja usmenih ispita dok svi ostali trebaju pristupiti i usmenom dijelu ispita. I usmeni dio

ispita svi su pripravnici položili s uspjehom. Svjedodžbe o položenom ispitu zrelosti podijelio im je povjerenik 14. srpnja 1944. "naglasivši među ostalim naročito ljubav, vjernost i požrtvovnost prema vjeri i domovini".²⁷

Dolazi školska god. koja nikada na Širokom Brijegu nije održana. Jugokomunisti su ubili fratre profesore i sve fratre u samostanu, ubili su Gimnaziju, sve su na Širokom Brijegu ubili i spalili. »Svjestan strašnog ratnog meteža, o. provincijal fra Leo Petrović trebao je donijeti odluku treba li objaviti rok za održavanje prijamnog ispita za upis u novu školsku godinu ili ne. Stoga je 30. VII. 1944. održana sjednica profesorskog zbora kojoj je nazočio i o. provincijal. Zajednički je odlučeno da se ne poklekne i da se otpočne s nastavom:

Osim profesorske službe odlikovao se i dušobrižničkim radom. Duže vrijeme boravi i u Frohnleitetu, koji je služio kao slobodno ozemlje za susret s fratrima i drugim osobama koje nisu smjele dolaziti u tadašnju Jugoslaviju. U Frohnleitetu i umire.

Sjednicu otvara ravnatelj o. dr. R. Vukšić s molitvom. Prisutni su: M. p. provincijal o. dr. L. Petrović, ravnatelj o. dr. R. Vukšić, o. T. Kožul, o. M. Ćosić, o. D. Burić, o. B. Pandžić, o. D. Ćorić, o. V. Mikulić, o. dr. F. Paponja, o. V. Primorac, o. B. Adamčik, o. dr. O. Knezović, o. R. Zlopaša, m. p. o. dr. K. Pandžić, o. dr. D. Šimović, o. N. Pehar i o. L. Rupčić. Odsutni su: o. dr. M. Dragičević / govori sv. misu na Uzarićima/, o. dr. A. Nuić /otišao u Crnač/ i o. R. Radišić /otišao u Grljeviće/ ...

Dnevni red: 1/ novicijal, 2/ početak škole, 3/ primanje u sjemenište, 4/ ispražnjenje prostorija za školu sa strane njemačke vojske, 5/ pokrov gimnazijske zgrade, 6/ školarina šk. god 1944/45. i 7/ prehrana sjemeništarača.²⁸

Službeno se fra Didak Ćorić zadnji put spominje na Širokom Brijegu na ovoj sjednici profesorskog zbora na kojoj je bio i provincijal dr. fra Leo Petrović. »Nekoliko dana nakon sjednice profesorskog zbora, 9. kolovoza, Provincijalat je svim župama odaslao obavijest o prijamnom ispitu (br. 601/44.): "Dne 25. kolovoza držat će se prijamni ispit za kandidate franjevačkog Reda u našoj gimnaziji na Širokom Brijegu."«²⁹

Fra Didak Ćorić u poraću Drugoga svjetskoga rata

Na bijegu s narodom i vojskom pred jugokomunistima fra Didak je proživio strahote Bleiburga i Križnoga puta. »U Sloveniji, na bijegu, dospijeva u partizanske ruke te u istrazi provodi tri mjeseca i dvadeset dana (7. V. – 2. VIII. 1945.) u Mariboru, Zagrebu, Sarajevu i Mostaru. Pušten je, ali je uskoro opet u zatvoru, ovog puta četiri mjeseca (7. X. 1945. – 15. I. 1946.). Potom kratko djeluje kao kapelan u Mostaru (1946./47.) pa je onda župnik u Pločama – Tepčićima (1947. – 1949.). Tada je opet uhićen i osuđen na dugogodišnju robiju. U zeničkom je zatvoru (KPD Zenica) proveo sedam godina (1949. – 1956.).«³⁰ Arhiv Hercegovačke franjevačke

²⁸ Isto, str. 407. – 408.

²⁹ Isto, str. 409.

³⁰ fra Robert Jolić, *Leksikon hercegovačkih franjevaca*, Franjevačka knjižnica, Mostar 2011., str. 115.

³¹ Okružni sud u Mostaru, Broj K: 76/50, Mostar, dne 24. maja 1950. g.; Vrhovni sud N. R. Bosne i Hercegovine, Kž. 462/50, Sarajevo, 8. augusta 1950. god.; Okružni sud u Mostaru, Broj: K: 76/50, Mostar, dne 8 decembra 1953 g. PODACI za ĆORIĆ DIDAKA, sin Ante, po zanimanju sveštenik, Hrvat, državljanin FNRJ, neoženjen, završio teološki fakultet, sada na izdržavanju kazne u KPD Zenica.

Odkako je došao u ovaj dom pa do danas, imao je izrazito neprijateljsko držanje. Za njega je naš poredak bez ikakve humanosti, da ne postoji nikakvih demokratskih sloboda i da režim u FNRJ stoji na bajonetama. Demokratija i zakonitost su, prema njegovim riječima, samo mrtvo slovo na papiru.

Što se tiče odnosa prema našoj vlasti, on je protiv bilo kakve suradnje sa njom. Prema Udruženju katoličkih sveštenika »Dobri pastir«, njegov stav je sličan stavu prema vlasti; za njega je Udruženje protivno odredbama »svete stolice«, te je automatski i on protiv njega.

Zdravstveno stanje mu je dobro, a i za rad je sposoban.

Zenica, 13. novembar 1954. godine.

provincije čuva jugokomunistički spis o fra Didakovom sudskom postupku.³¹

Fra Didak svakako pripada onoj skupini hercegovačkih franjevaca koji su tvorili naš najbrojniji samostan u KPD Zenica tih strašnih godina poraća. Jugokomunisti, koji su ubili 66 hercegovačkih franjevaca, preživjele su progonili i mučili samo njima znanim metodama i torturama. Neke su i ubili tijekom »isljeđivanja« (podlegao zlostavljanju i njihovim udarcima 1952. fra Nikola Ivančević). One preživjele osudili su na više od tri stoljeća tamnice, a hercegovački su fratri u njihovim kazamatima odrobijali više od dva stoljeća. U tom velikom patničkom stradanju velik je obol dao i fra Didak Ćorić.

Dušobrižničke službe

Nakon izlaska iz dugogodišnje tamnice – sedam godina – kapelan je u Mostaru 1965. i 1957. Onda je godinu dana profesor na Biskupijskoj gimnaziji u Dubrovniku. Župnik je u Posušju od 1958. do 1966. Godinu je dana kapelan u Tomislavgradu, pa župnik u Gradnicima od 1967. do 1974. U Konjicu je kapelan od 1974. do 1977., a iza toga predsjednik rezidencije Hercegovačkih franjevaca u Zagrebu od 1977. do 1980. Od 1980. do svoje smrti je u našem samostanu Frohnleiten u Austriji. Umro je 25. lipnja 1989. u Frohnleiten u 81. godini života, 62. godini redovništva i 57. godini svećeništva te ukopan u Mostaru na Šojinovcu 28. lipnja 1989.³²

Spisateljska djelatnost

Fra Didak Ćorić je 1978. uredio spomenicu »Fra Didak Buntić«, Zagreb – Mostar, u prigodi 60. obljetnice spašavanja gladne djece iz Hercegovine. Javljao se u nekim listovima i časopisima: *Ruža*, *Cvijet*, *Naša ognjišta*, *Kršni zavičaj*, *Hrvatski kalendar*, *Marulić*. ✎

³² Usp. Isto, str. 115.

Dekret pape Urbana VIII.

Sukladno dekretu pape Urbana VIII. i uredbi II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesa« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»fra Leo Petrović i 65 subrača«, XI., 1 (20),
Široki Brijeg, 2018., siječanj – lipanj, 2018.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
BiH: Kard. Stepinca 14
88220 Široki Brijeg
HR: Humac 1, p. p. 1, 20352 Vid

Veza:
tel.: (039) 700-325
faks: (039) 700-326
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Stare brojeve, osim ovoga posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala pobijeni.info u poglavlju Izdavaštvo.

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR; 4,25 CHF;
6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM; RH 33 KN; EU 7,5 EUR;
CH 8,50 CHF; SAD 13 USD; Canada
13 CAD

Slanje pretplate, dobrovoljnih priloga... (s naznakom za Vicepostulaturu i nakanu):

a) poštanskom uputnicom
b) UniCredit Bank d.d. Mostar, poslovna Ljubuški:
žiro-račun (BiH): 3381602276649744
devizni račun (inozemstvo):
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

RIJEČ UREDNIKA

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

Naša kršćanska i naša narodna povijest imala je puno junaka i puno mučenika. Nalazimo se u prelijepom kutku kugle zemaljske koji je uz to geopolitički vrlo važan. Sukobile su se tu različite uljudbe i sve traje do današnjega dana. Sam Bog zna kada će prestati.

U cijelom ovom kolopletu zasigurno trebamo naći svoje mjesto i dopustiti drugomu da i on nađe svoje. Franjevci na Širokom Brijegu od svoga su dolaska razmišljali i djelovali upravo tako. Jugokomunisti su, pak, mislili drukčije. Htjeli su sve zatrti i uspostaviti svoje mišljenje, svoj način življenja i vladanja. Zbog toga ne samo da su pobili franjevske nego su i srušili i zapalili sve ono što su oni podizali. Tako, između ostaloga, nemamo ni pismohranu negdanje Franjevačke klasične gimnazije, iako bi i njima poslije i te kako dobro došla. Tako je to kada se, umjesto barem poštovanja, samo mrzi.

Ni danas stvari u našoj bližoj i daljoj okolini ne stoje puno drukčije. I dalje nas sude i prosuđuju po nekim svojim čudnim mjerilima. No, ne trebamo se svega toga bojati. Ako bismo išli u povijest svoje kršćanske vjere, onda bismo mogli reći da je i Isus skončao kao osuđeni zločinac. Ujedinili su se u tome domaći (židovski vlastodršci) i međunarodni (Rimljani). Pa ipak ništa mu nisu mogli. Isus Krist je uskrnuo te pobijedio smrt. Njegov lik i djelo natkrillili su vrijeme.

Od samoga početka svoje zlodjelo na Širokom Brijegu jugokomunisti su pokušali podvaliti žrtvi, pobijenim fra-

njevcima. U ovom broju glasila donosimo svjedočanstvo iz druge ruke o takvim smicalicama. Imamo i svjedočanstva kako su pokušali snimiti fotografije i film o fratrima s oružjem u rukama, kako su ubili nekoliko svojih boraca zbog toga što nisu htjeli pobiti privedene franjevske. Očito je da se ništa nije dogodilo slučajno. Sve je bilo pomno isplanirano, samo je to trebalo pokriti naknadnim objašnjenjima. Ali nisu uspjeli. Pomogao je puno u tome i mjesni biskup don Petar Čule, kao i tadašnji zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac. Posvjedočili su da su fratri bili nevini, a za to se tada gubila i glava. Naravno, hvala im na tome.

Imajući hvala im na vidu, čovjek se ponekada upita zbog čega nismo dovoljno čvrsti u hodu stazama koje su nam predi utrli. Odlazimo u tuđe daleke zemlje tražeći tamo neku svoju sreću. Istina je da ima poteškoća u našoj domovini, i to s obiju strana granice, ali ako smo iskreni, trebamo priznati da unatoč svemu tomu nikada bolje nismo živjeli. U čemu je onda problem? Očito je da je u našim glavama. Pali smo pred sirenskim zovom odnarođene okoline i povjerovali da su stvari na ovom svijetu relativne. A nisu. Odrasli smo tek ako znamo tko smo i što smo te se ustrajno borimo za svoje vrijednosti.

Naši pobijeni fratri i naš pobijeni puk pali su za više vrijednosti. Imamo li ih snage i mi danas nasljedovati? Razmislimo i neka nam je
mir i dobro!

IZ SADRŽAJA

Iz ljetopisa	4	Utamničeni	41
Stratišta	14	Podsjetnik	45
Pobijeni	16	Povijesne okolnosti	52
Glas o mučeništvu	30	Suočavanje s prošlošću	53
Nagradni natječaj	34	Razgovor	55